

Izaja vsak četrtek popoldne. V slučaju praznika dan poprej. Posamezna številka stane Din. 1.—. Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1. CENA: za en mesec Din. 4.—, za četrlet Din. 12.—, za pol leta Din. 24.—

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo „Jugoslovanska tiskarna“, Kolportajni oddelek, vhod s Poljanskega nasipa 2. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Inserati se zaračunajo po dogovoru

Volivna pravica — volivna dolžnost.

Samo še dva meseca nas ločita od 8. februarja, od dne, na katerega bodo volivci s svojimi glasovnicami v rokah odločili o bodoči vladi Jugoslavije. Če je moral biti jugoslovanski parlament, izvoljen šele 18. marca 1923, tako zgodaj razpuščen, so to zakrivilo samo velebrski hegemonisti in centralisti ter korupcionisti, ki niso hoteli Slovencem in Hrvatom dati v državi tistih pravic, ki jim po človeški in božji postavi gredo. Ti krogi so prepričani, da bi bila vodila krmilo jugoslovanske države večinska vlada, sestavljena iz Slovencev, Hrvatov in Srbov, ker hočejo z nasiljem udušiti vsak izraz svobode, ne le slovenskega in hrvatskega, marveč celokupnega jugoslovanskega delovnega ljudstva.

Krščanski socialci ne moremo mimo teh volitev kar tako brez zanimanja in sodelovanja. Od njih vendar odvisi, ali bodo zmagali vsi splošno koristni delovni sloji, ali pa tisti, ki žive samo na račun drugih. Naša stranka je proglasila načelo, da se vrste slovenskega delovnega ljudstva ob teh velevažnih volitvah ne smejo krhati, marveč, da se mora celokupni slovenski narod strniti v enotno fronto.

To je zares prava parola! Vendar nam ne bo pomagala mnogo, ako bo ostalo ljudstvo pri volitvah nemarno. Če kedaj, mora danes veljati načelo: volivna pravica je volivna dolžnost!

Ali naj si slovensko delavstvo drzne dopustiti upravičeno očitke, da radi svoje malomarnosti ob volitvah ni zrelo za splošno volivno pravico? Nikdar in nikoli! Vsled tega ne bo in tudi ne sme noben slovenski delavec in njegovi svoji opustiti svoje volivne pravice in dolžnosti.

Ako pa hočemo, da bodo delavski glasovi prišli do prave veljave, potem se ti glasovi ne smejo razgubiti na majhne brezpomembne strančice, marveč se morajo osredotočiti vsi v naši SLS, ki bo postavila za kandidate tudi sposobne delavske zastopnike. Nobena stranka ne more izpolniti vseh želja svojih volivcev, za delavstvo pa je življenjskega pomena, da si z organizirano močjo ustvari primeren političen vpliv. Tega si bo pridobilo samo v neprestanem boju zoper kapitalistične korupcioniste, ki so bili vsikdar smrtni sovražniki krščanskega in celokupnega delovnega ljudstva.

Za krščansko socialno delavstvo velja, vsak organiziran delavec mora storiti svojo volivno dolžnost, mora biti agitator in propagator ideje ljudske suverenitete (najvišje ljudske volje).

Politični pregled.

Pri nas

je vlada zadnji teden z nasiljem pokazala, da se ji hoče kervavih volitev. Prosvetni minister — zloglasni Pribečević — je, kot smo že poročali, brez vsake preiskave vpokojil 4 zagrebške vseučiliške profesorje. Vsled tega nasilnega in protizakonitega čina se je akademska mladina v vsej državi dvignila v imenu pravice in svobode. Visokošolci vseh treh univerz v Jugoslaviji, v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani so v znak protesta proti nasilju in nezakonitosti stavkali. Vlastni nasilniki pa so na ta sklep visokošolcev odgovorili s policijskim pritiskom. V Beogradu je žandarmerija vdrla na vseučilišče in v poslopju z orožjem nad 30 dijakov ranila, enega smrtno. V Zagrebu je policija istotako na povelje politične oblasti vdrla na univerzo, dijake pretepala in jih 60 aretirala. V Ljubljani je po policije prevzela »Orjuna«, ki je na zborovanju in za časa enodnevnih stavke izzvala pretep, a jo je to pot pošteno izkúpila, naslednji dan pa je bila na meddržtevni seji izbačena iz akademskih vrst.

Vseučilišča so že od svojega obstanka priznana kot avtonomne znanstvene republike, in to po vsem svetu. O imenovanju in vpokojitvi odloča povsod akademska oblast, t. j. profesorji sami. Takih zločinov, kot jih je izvršila državna oblast nad našimi vseučilišči, pa novejša evropska zgodovina skoroda ne pozna.

Državni odbor se peča z razdelitvijo in določanjem volišč. Te dni bo z delom gotov, nakar se bodo začele vlagati kandidatne liste. Stranke so povečini določile že vse kandidate, le javno jih še niso razglasile. Kakor posnamemo iz dnevnega časopisja, je zadnji čas pokazal, da je demokracija skoro pri vseh strankah le videz in beseda in ne načelo.

V Sloveniji je razvrščanje strank v polnem razmahu. Okrog samostojno-demokratskih nasilnikov se zbira tudi del samostojnih kmetov, ki se hočejo vrniti nazaj v JDS, od koder so izšli. Delavci so tudi to pot v svojo veliko škodo razcepili. Danes še ni gotovo, v kolikernih skupinah bodo pri volitvah nastopili.

Na Hrvatskem bo ondota ljudska stranka nastopila v vseh okrožjih. Vsekakor ona vsebuje četo izvrstnih, socialno orientiranih inteligentov, ki dajejo stranki pravo obiležje, a zaenkrat še ne morejo upati na velike uspehe, ker so se Hrvatje v sedanjem narodnem boju odločili za najradikalnejšo zastopnico hrvatskih zahtev.

Drugod.

Najvažnejši zunanje politični dogodki zadnjih dni so volitve v nemški parlament, ki so se vršile 8. t. m. Pri teh volitvah so največ pridobili soc. demokratje, ki so imeli v prejšnjem parlamentu 100 poslancev, sedaj pa jih bodo imeli 131. Nemški centum (katoliška stranka) je obdržala svojo posest, oziroma je celo narastel za štiri mandate ter ima vsega skupaj 69 poslancev. Isto velja približno glede demokratske meščanske stranke in njej sorodne bavarske kmečke zveze. Podobno sta narastli nemška ljudska stranka in bavarska ljudska stranka (51 in 19 mandatov). Zelo pa je propadla reakcionarna nacionalna socialistična stranka, dočim so nemški nacionalci nekoliko napredovali. Nazadovani so tudi komunisti od 62 na 45 poslancev. Izid nemških volitev priča, da je nemški narod za nadaljevanje dosedanje Marksove politike, to je politike sporazuma med Francijo in Anglijo ter izpolnitve obveznosti, ki jih je Nemčija prevzela na podlagi takozvanega Dawesovega protokola.

Na Francoskem so pričeli precej živahno akcijo proti tujim komunističnim delavcem in agitatorjem, katere zapirajo in izganjajo iz države. V Italiji se borba proti fašizmu nadaljuje in prihajajo na dan vedno nove afere, ki povzročajo vedno večje razpoke v fašistovski organizaciji.

Peter Lombardo.

Kakšne bodo naše bilance za leto 1924.

Ni daleč več čas, ko bo zopet minulo eno poslovno leto in se zgubilo v morje neskončnosti. Da, človek bi mislil, da je pravkar nastopilo to leto, ki se že bliža koncu. Če pa pomislimo nazaj, nam narekuje spomin marsikaj, kar smo morali pretrpeti to leto, tako da se nam zdi to leto silno dolgo. Ko nas bo zapustilo to skrb in trpljenja polno leto, bo nastopilo novo leto in z njim novo trpljenje, nove krivice in to morda še v večji meri kot v tem letu. Da, vsako leto, ki nastopi, prinese delavstvu novih skrbi in trpljenja. Leto za letom postaja za nas bolj mučno in nam zadira novih ran, dokler ne podležemo kolesu življenja. Ob koncu vsakega leta napravimo bilanco, na eni strani zabeležimo, koliko smo preleli za svoj trud, za težko delo, ki smo ga vršili skozi celo leto v mrazu in vročini v tovarni, rudniku, delavnici itd. Na drugi strani pa beležimo, koliko smo izdali ali koliko bi morali izdati za življenjske potrebščine, da bi živeli človeka vredno in dostojno življenje. Ali nam naša bilanca ne pokaže vsako leto večji »minus« (primankljaj), to je dokaz, da nam vsako novo leto bolj odreka pravice do človeka vrednega življenja.

Naša bilanca kaže vedno večji minus, med tem ko pa bilanca podjetnikov, tovarnarjev, akcionarjev, z eno besedo onih, ki nam režejo pičli kruhek, izkazuje vedno večji prebitok (dobiček). Naša telesa so vedno bolj izmučena, obleka na njih raztrgana, moči nam pešajo in obup se nas vedno bolj polasča.

Taki stojimo pred novim letom 1925, da ne govorimo o onih, ki niso po svoji krivdi izgubili delo in so sredi zime brez vsakih sredstev na cesti.

Zarad par kapitalistov, ki hočejo vedno večjih dobičkov in ki živijo na račun delavskih žuljev v izobilju in razkošju, trpi in gladi umira tisoče delavskih družin. Novo leto naj jim prinese še večjih dobičkov, tako računajo, ko si razdeljujejo mastne dobičke, ukradene delavcu. Ni jim mar beda in pomanjkanje ubogega delavca, ker sami itak nikdar niso poznali trdega dela in pomanjkanja. Iz gorenjega dejstva je razvidno, da nujno rabimo pomoči, ako hočemo, da bo tudi za nas prišlo enkrat novo leto, ki naj nam prinese rešitev izpod kapitalističnega jarma. Saj ne želimo tistega, kar sedaj sovravimo, ampak samo toliko, kolikor nam pripada za naše delo in stanu primerno življenje. To smemo zahtevati in zahtevati tudi moramo. Pogledimo torej nekoliko ob koncu leta, kako smo se borili za to, kar nam pripada. Kakor smo zgoraj napravili bilanco dohodkov in izdatkov, tako napravimo tudi bilanco uspehov in neuspehov v svoji strokovni organizaciji. Brez dvoma bomo tudi tukaj dobili velik minus, ki ga bomo prinesli v novo leto 1925. Zato, ker je v strokovni organizaciji velik minus, je minus tudi pri naši dohodkih. Da pa ne bomo šli v novo leto s primankljajem, skrbimo dokler je še čas in popravimo kar smo zamudili. Sedaj premislimo, koliko in kaj smo dosegli skozi celo leto. Mislim, da nam ne bo treba dolgo premišljevat, kajti uspehe je pokazala že prva bilanca, ki pa žal izkazuje velik minus. Treba bo sicer bolj misliti, kaj smo izgubili oziroma zamudili, kar bi, da nismo spali, morda ne izgubili. Zakažmo torej spali? Mar bi ne bilo boljše, da bi se vzdržali in se ravnali tako, kakor nam narekuje naša stanovska zavednost? Ne, to bi bilo preveč, boljše je, da prekrižanih rok čakamo, da nam pade rešitev v naročje. Ker pa rešitev sama ni hotela priti, je minus naraščal in postal tako visok, da nas bo stalo mnogo truda in dela, predno se bo zopet znižal.

Kako naj torej začnemo, da bomo znižali naš minus. Predvsem je treba, da se zavedamo svoje stanovske dolžnosti, dalje, da smo ne samo nekaj, marveč vsi, prav vsi, organizirani v svoji stanovski in strokovni organizaciji, potem katere bomo skušali doseči izgubljeno, ali pa vsaj preprečili nadaljno naraščanje minusa. Skrbimo in že sedaj začnimo priprave za novo leto 1925, da ne bo zopet tako kot staro ali pa še slabše. Če bomo začeli takoj v začetku leta z stvarnim in požrtvovalnim delom, potem je upanje, da bo naša bilanca ob koncu leta 1925 precej boljše kot bo pa za leto 1924. Zapomnimo si to, da ne samo kapitalizem, ampak tudi sami smo precej krivi svoje bede in pomanjkanja. Zavedajmo se tega in pojdemo na delo prav vsi, ki v »potu« svojega obraza služimo svoj kruh in vedite, da ni daleč čas, ko bo tudi za nas proletarce nastopilo srečno in veselo novo leto, ki nam prinese rešitev iz bednega položaja, mir in zadovoljstvo v nas in naše družine.

Strokovna zveza. Zveza tovarniškega delavstva.

Kleparji in instalaterji. Skupina kleparjev in instalaterjev, ki je včlanjena v SZTD, številčno prav lepo napreduje. Število članov je od ustanovitve do danes naraslo na 60, ki so o benem obvezni naročniki »Pravice«. S tem je rečeno, da so razen par pomočnikov vsi organizirani. To na eni strani. Na drugi strani pa ima ta mlada organizacija tudi svoje težkoče. Te težkoče pa izvirajo predvsem iz nezavednosti članov, ki se ne zavedajo, da član tudi strok. organizacije na papirju pomeni le toliko kot na papirju namalen vojak v »fronti«. Treba je, da se vsak član zaveda dolžnosti, ki jih mu nalaga strok. organizacija, to se pravi, da redno plačuje določene prispevke v zavesti, da organizacija živi in napreduje le tedaj, ako ima vrsto neustrašenih in zvestih članov, ki se ne strašijo nobenih žrtev, najmanj pa redno in zadostno plačevati mesečnih prispevkov. Pa tudi to še ni dovolj, treba je, da vsak član pravilno pojmuje organizacijo, jo zasleduje ter pomaga v svoji moči k razmahu in izpopolnitvi organizacije, to se pravi: dolžnost vsakega člana je, da pridno bere svoj stanovski

Ali si član I. delavskega konsumnega društva, ki ima poleg petih prodajalen v Ljubljani tudi še 30 poslovalnic v raznih krajih Slovenije?

list, da redno obiskuje strokovne sestanke, ki so namenjeni predvsem za to, da se kleparji in inštalaterji, ki so raztreseni po celi ljubljanski okolici, vsaj enkrat na mesec zberejo na svojem strokovnem sestanku, da povedo svoje težave ter dajo organizaciji novih smernic. Vsekakor pa naj med nami izginijo, da bi se stvari, ki spadajo na sestaneke, reševale v javnih lokalih pri alkoholu. Če hočemo, da bo naša organizacija nekaj veljala, potem začnimo z treznimi in sporazumnim delom. Dolžnost zaupnikov, ki so prevzeli zaupane jim funkcije, je, da v pravem času prijavijo pritožbe članov na gotovo mesto, da se jih pravilno reši. Dalje je dolžnost zaupnikov, da vedno v pravem času pobere članarino od članov ter isto točno v določenem času oddajo blagajniku. Vedno naj velja za nas: Točnost je predpogoj obstoja strokovne organizacije. Treba pa je, da se člani tudi sami zavedajo svoje dolžnosti ter da se ne unika zaupnikom kadar je čas plačati članarino. Gorenje naj velja ne le za skupino kleparjev in inštalaterjev, marveč za celotno našo organizacijo. Če se bomo po tem ravnali, potem ni več daleč čas, ko bo organizacija res nekaj pomenila. Za nas velja geslo: Na delo, v delu je naša rešitev in bodočnost.

Odborova seja kleparjev in inštalaterjev se vrši v sredo 17. t. m. ob 5. uri zvečer v tajništvu na Starem trgu. Prisotnost vseh odbornikov dolžnost. Predsednik.

Društvo slovenskih organistov.

Organisti pozor!

Več organistov mi je tožilo, da se ljudje pritožujejo, češ, da se pojejo vedno le ene pesmi v cerkvi, ni pa nikoli nič novega. Radi bi is kupili nove muzikalije, katere so sedaj silno drage in organisti ne zaslužijo niti za najpotrebnejše za prehrano, na nove muzikalije ne smejo niti misliti.

Kakor pa duhovnik ni dolžan kupiti si sam mašne knjige, paramente itd., tako tudi organist ni nikakor dolžan kupovati si sam muzikalije. To je dolžno kupiti cerkveno predstojništvo. Od Lavantinskega ordinarijata je pred nekaj leti bil izdan tozadevni ukaz.

Zato zahtevajte, da vam kupijo nove muzikalije, ali pa naj ljudje poslušajo po več desetletij stare pesmi. Skoro vsako partitura stane danes že najmanj 25 Din. Kje pa naj vzame organist denar. Ako hočejo ljudje poslušati pogosto nove pesmi, bodo že mogli te kupiti. Ako pa nočejo, tudi dobro. Bo organist imel še manj dela, ker ne bo treba toliko novih pesmi učiti.

Starostno zavarovanje organistov.

Kakor izvemo, nekaterim gospodom še nikakor ni prav, da obstoji zakon za starostno zavarovanje organistov. Nekateri se trudijo, da bi organista pregovorili, da bi ne bil zavarovan. Tako mi je znan slučaj, da je nekje neki župnik nagovarjal nekega organista, da naj se nikar ne pusti vpisati v to zavarovanje. Tozadevne mesečne prispevke bode župnik redno vsaki mesec vlagal v hranilnico in bode tako imel enkrat tudi neko glavnicu in neko pomoč. Organisti, ne nasedite takim vabam. Nikogar ne more siliti, kako dolgo vam naj vlaga v hranilnico. Nekega lepega dne se lahko to neha in kako boste dotičnega potem primorali, da vam bo še naprej vlagal? Kaj pa ako pride, da obnemorete? Kdo bode tedaj za vas skrbel? Kdo vam bode plačeval mesečno rento? Tisti prihranki, katere bi vlagali v hranilnico, bodo hitro porabljeni, vi pa potem na cesti. Vsak organist naj torej gleda, da bode zavarovan, ker le to je sigurno, vse drugo pa je v zraku.

Organisti iz Kranjske, oglasite se!

Večkrat slišim praviti, da je za organiste na Kranjskem bolje preskrbljeno kakor pa pri nas na Štajerskem.

Slišal sem, da dobijo najpotrebnejši vsako leto neko »podporo«. Koliko dobijo tega in koliko organistov, pa mi ni znano. Vsekakor pa bi bilo jako dobro, da bi kdo o tem poročal. Mi smo sicer mnenja, da razne »podpore« jako malo zaležejo. Naj se uredijo prejemki tako, da bo organist prejemal stalno mesečno plačo. No, sicer je vsekakor tudi še tako mala podpora boljše ko nič. Pri nas v Lavantinski škofiji še nismo slišali o kakih podporah. Istotako bi mi Štajerci ali Lavantinci radi vedeli, kako je v Ljubljanski škofiji z zavarovanjem za starost. Ali so vsi organisti zavarovani? Ali se jim tam tudi delajo od predstojnikov ovire? Radi bi vedeli, kako je s tamošnjim društvom. Ali še obstoji? Prosimo, da se najde kakšen organist in nam o tem poroča, ker nas to zelo zanima. Poročajte to v list »Pravica«, katera je postala glasilo organistov, vsaj Lavantinskih. Upamo, da nam bodo sledili tudi kranjski organisti.

Organisti na agitacijo!

Aha, volitve so tukaj, kaj ne? Zato pa o agitaciji. Tako boste mislili, ko boste čitali te vrste. Ne, kaj drugega bo. Na agitacijo, da bode vsak organist organiziran v društvu organistov in da bode vsek naroden na list »Pravica«. Potom organizacije bomo kaj dosegli, drugače nič. List »Pravica« pa bode neustrašeno zagovarjal naše zahteve, torej smo ga tudi dolžni podpirati s tem, da ga naročujemo in seveda tudi plačamo. Torej vsaki tovariš naj vedno najprvo, ko pride skupaj s svojim tovarišem, vpraša istega: Ali si član našega društva in ali si naroden na list »Pravica«. Ako to nisi, hitro to stori. Torej na agitacijo!

Prometna zveza.

BOLNIŠKI FOND.

Okrožnica štev. 150-IV od 3. novembra 1924.

Centralna ambulanta za specialno zdravljenje članov bolniškega fonda za državno prometno osobje in njihovih rodbinskih članov prične poslovati 6. novembra 1924 v Ljubljani, Gosposvetska cesta št. 22.

V tej ambulanti se otvorijo

1. zobozdravniški in zobotehnični oddelek; 2. oddelek za notranje in pljučne bolezni; 3. oddelek za očne, ušesne, nosne in vratne bolezni; 4. oddelek za rentgenologijo in rentgenoterapijo.

V slučaju budžetske zmožnosti se otvorita kasneje še odelka za kirurgijo-ortopedijo in ginekologijo, po potrebi pa tudi še drugi oddelki.

Zobozdravniški in zobotehnični oddelek.

V tem oddelku bo ordiniral zobozdravnik gospod dr. Ivan Verčon vsak torek od 14. do 17. ure in vsako sredo, četrtek in petek od 8. do 11. ure, izvzemši oblastveno priznane praznike, ki padejo na te dni; v nujnih neodložljivih slučajih pa tudi ob ponedeljkih in sobotah v privatni ordinaciji: Ljubljana, Cankarjevo nabrežje štev. 1.

Oddelek za notranje in pljučne bolezni.

V tem oddelku bo ordiniral specialist gospod dr. Oton Haus vsak torek in soboto od 10. do 12. ure, izvzemši oblastveno priznane praznike, ki padejo na te dni, v nujnih, neodložljivih slučajih pa tudi ob drugih delavnikih v privatni ordinaciji v Ljubljani, Rimska c. 24.

Oddelek za očne, ušesne, nosne in vratne bolezni.

V tem oddelku bo ordiniral specialist gospod dr. Ernest Dereani vsako sredo od 12. do 13. ure in vsako soboto od 8. do 9. ure, nadalje v svoji privatni ordinaciji v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 4 vsak ponedeljek in četrtek od 10. do 11. ure, izvzemši oblastveno priznane praznike, ki padejo na te dni, v nujnih neodložljivih

slučajih tudi ob drugih delavnikih v privatni ordinaciji v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 4.

Oddelek za rentgenologijo in rentgenoterapijo.

V tem oddelku bo ordiniral specialist gospod pri marij dr. Alojzij Kunst vsak delavnik od 17. do 18. ure, izvzemši oblastveno priznane praznike, ki padejo na te dni.

Za specialno zdravljenje v Centralni ambulanti velja nastopno navodilo:

1. Gospodje železniški zdravniki pošiljajo bolnike v svrhu preiskave ali zdravljenja k specialistom v Centralno ambulanto, kadar jim razpoložljiva sredstva ne zadoščajo za brezhibno ugotovitev bolezni ali kadar sedani način zdravljenja ne bi imel zaželenega uspeha.

Ko bo upostavljen oddelek za kirurgijo odnosno ginekologijo, bodo mogli pošiljati žel. zdravniki bolnike tudi k tem specialistom v Centralno ambulanto v svrhu izvrševanja aseptičnih operacij, ki se dajo izvršiti brez večje asistencije.

Žel. zdravniki naj pošiljajo bolnike v Centralno ambulanto tudi tedaj, kadar je pričakovati od zdravljenja s sredstvi Centralne ambulante, da se doseže bolnikova delazmožnost po nezgodah.

2. Specialisti sprejemajo v Centralni ambulanti le one bolnike, katere jim pošljejo žel. zdravniki s posebno nakaznico. Dokler ne bodo na razpolago za to potrebne posebne izkaznice, naj se poslužujejo žel. zdravniki receptnega formularja, za zobno zdravljenje pa sedaj običajnih tiskovin.

Specialisti sprejemajo samo na podlagi članskega lista.

3. Z nakaznico mora priti bolnik ob določeni ordinacijski uri k specialistu, ki sprejema bolnike po vrsti njihovega prihoda v čakalnico.

4. Specialisti niso zavezani ordinirati v Centralni ambulanti preko določenih ordinacijskih ur; zato morajo priti bolniki še pred ordinacijsko uro oziroma od specialista določeno uro v čakalnico.

5. V slučajih akutnega obolenja imajo nujno prednost taki bolniki, ako pridejo v čakalnico pred začetkom ordinacijske ure.

6. Specialist vobče nima pravico spreminjati svojevolno normalni vrstni red sprejemanja bolnikov, razven če je dana dokazana nujnost.

7. Vsak bolnik se mora legitimirati pri specialistu z izkaznico, ki jo ta vpiše v zapisnik, kjer zabeleži tudi izvid, diagnozo, mnenje in konsilijarna navodila za železniškega zdravnika; po končanem zdravljenju mora bolnik oddati nakaznico specialistu.

8. V svrhu določitve vrstnega reda bolnikov in omogočenja rednega poslovanja v oddelku za zobno zdravljenje in zobno tehniko mora vsak bolnik poslati nakaznico pristojnega železniškega zdravnika Oblasni upravi humanitarnih fondov, ki sporazumno z upravnikom Centralne ambulante in zobnim zdravnikom obvesti bolnike, katerega dne morajo priti v ordinacijo k zobnemu zdravniku.

9. Zobni zdravnik ne sme zahtevati od članov obnega izventarifarnega plačila za dobro in trpežno izvršitev v breme bolniškega fonda dovoljenih del.

Tarifa za proteze od kaučuka, za nameščanje umetnih zob, zaponke in krone za zobe, njih popravila in za popravila protez, za katere morajo člani bolniškega fonda v smislu okrožnice št. 66-VI od 22. VI. 1924 (štev. 256-Uf) plačati 50 odstotni prispevek direktno zobnemu zdravniku, je nabita v čakalnici Centralne ambulante.

V smislu sklepa oblastnega upravnega odbora dne 11. okt. 1924 spada izruvanje zob normalno v delo

Izpoved „neme“ deklice.

(Dalje.)

Tako se moram Tebi zahvaliti, oče, da sem si tedaj pridobila mnogo prijateljic; kajti od te svoje prve zmage dalje nisem nikoli pustila, da bi kdo natepel kako deklico. Na trgu zmage, kjer je stalo vedno Gasperčkovno gledališče, je stanovala majhna deklica — vedno umazana, tako da se skoraj nisem upala priti v njeno bližino in se je dotakniti s prsti. To sem nekoč rešila iz krempeljev nekega dečka, ki je klečal na njej in jo mučil. Od tistega časa mi dekletce vedno priskaklja nasproti, kadar se vračam iz šole in mi ponudi umazano rokco ter knikse, kakor da sem njena učiteljica. In potem me vedno nekoliko pospremi. In opazila sem, da odsihdob ni več umazana in raztrgana. (Oče, ko bom enkrat umrla, želela bi biti angel varih na zemlji!) Šele, ko sem nekega popoldne prinesla domov zlomljen dežnik, sem Ti pripovedovala o svojih junaštvih. Mati je opazovala potlejnj dežnik z grajajočimi: »ampak, ampak!« — (To je veljalo bolj moji jezi in moji divjosti!) Ti si bil pa vesel, da sem poslala v boj za dve ubogi deklici, ki jima je že krvavel nos, dva druge druga — moj dežnik in sebe. Sicer se je moj dežnik v boju samo upognil, ko sem ga pa zravnavala na kolenu, je bilo pa to preveč za njegovo kovinasto srce, in je počil.

Tedaj sem ob Tvoji hvali zlezla na tvoje naročje in Te tako iz srca poljubila in Ti rekla, da si Ti vzrok, da jaz nisem več tako boječa in da se upam iti sama v kaščo in v temno klet. Ti nisi dejal ničesar. Mogoče

zato, ker se je zgodilo to prvikrat, kar bi pa morala kot Tvoj otrok storiti večkrat. Takoj nato sem Te prosila, da bi mi napisal v album, mama da je že napisala. Rekel si, da mora biti to kaj lepega, Ti boš to sam spenil. Ko sem po treh dnevih prišla z isto prošnjo, tedaj si zgotovil prvi tri vrstice. Vzela sem jih, pozneje nisem imela več poguma prositi Te vnovič in tudi Ti nisi več spenil. Naj mi bodo v spomin na lepe dni. Ko sem bila pozneje čisto zmedena, tedaj sem si predložila Tvoje tri vrstice in sem si skušala pomnožiti vero v Tvojo ljubezen. Ti se jih gotovo ne spominjaš več. Jaz pa jih ne morem pozabiti.

Kot bela golobica, čista vsa,
ostala moja bi Ti ljubljena.
Kot orel bi hitela k solnčecu ...

Zadnjega stavka nisi končal nikdar. Jaz ga bom skoro morala dokončati s svojim življenjem.

... »kot orel bi hitela k solnčecu ...«

Pred dvema letoma je odšla mamica k solnčecu, domov. Vendar, preden mi bodo iz zavratne bolezni tu notri v prsih zrastle orlovske peruti za solnčni polet, moram še nadomestiti, kar sem zamudila, ne, nisem mogla: enkrat odkrito in brez obzira govoriti s Teboj, položiti pred Teboj svojo izpoved.

Danes Ti nisem povedala mnogo, samo, da sem Te ljubila, zelo ljubila. Ali bila je vedno zasuta in končno tožna, tužna ljubezen. Jaz bi Te morala ljubiti, Tvoje zlato srce, in Tvoje lepe misli. Toda moj ljubi, nesrečni oče, strupen veter puščave je nasejal peska v Tvoje zla-

to srce, roparski ptič se je zapil s svojimi kremplji v Tvojo dušo, da ne more več poleteti.

Ravno bije ura 11. Ti še nisi prišel domov. Lahko noč, oče! Mati čaka na mojo molitev. In na — Tebe!

Mož se zdrzne in ne trene, ko je prebral prvo pismo.

Ali je bila to govorica njegovega nemega, tihega otroka?

Naprej!

Globoko mora prodreti v globino duše svojega smrtnega otroka! Drugo pismo je napisano s svinčnikom.

Nižje sklone mož sivo glavo.

27. VI. 1916.

»Življenje svetnikov« mi pravi, da je danes spominski dan kralja Ladislava I. ogrskega (1077—1096), ki ni nikdar pil vina. —

Danes sem v gozdu. Zelo globoko, da ne pelje noben pot tja. Zgoraj so me srečavale še ženske in otroci, ki so iskali brusnice. Tudi mene so jagode zelo mikale, izpod zelenega listja. Ravno pred menoj je smuknila verica na drevo, ki me je tako topo pogledala vprašujoče: »Ali si prišla ti veliko človeško otroče v gozd, da nam ropaš lepe jagodice? Čakaj, jaz ti pokličem pačke!« Ne, ti mala prikazen, jaz bom pisala samo eno pisemce! Nočem jagod.

Vendar ko se bom vračala domov, bom vzela seboj samotno.

(Dalje prihodn.)

Ali kupuješ vse svoje potrebščine pri I. del. konzumnem društvu?

krog železniškega zdravnika; le kjer železniški zdravnik nima na razpolago za to potrebne instrumentarije in sredstev, pošlje bolnike v Centralno ambulanto odnosno k pogodbenemu zobnemu zdravniku.

10. Zobni zdravnik gospod dr. Verčon izvršuje na temelju sklenjene pogodbe članom bolniškega fonda iz svojega lastnega materiala zlate plombe, zlate krone, nezlate zobe na vijak, zlate zobe na vijak brez obročka, zobe na vijak z zlato kapico nad korenino, zlate in nezlate mostičke po tarifi, ki je nabita v čakalnici; vsa ta dela plačajo člani direktno zobozdravniku gospodu dr. Verčonu in nima bolniški fond iz tega naslova nikake obveznosti.

11. Bolniki se morajo obnašati napram specializirani vedno dostojno; za rodniške člane je v tem pogledu odgovoren uslužbenec. Če ima kak pacient utemeljeno pritožbo, naj jo predloži pismeno oblastni upravi, humanitarnih fondov službenim potom.

Glede zdravljenja z višinskimi solncem, s pregrevanjem potom diatermije ali s Solux svetilko, elektroterapije, masaže, ortopedije izide posebna okrožnica.

Železniški zdravniki se lahko že sedaj obračajo tozadevno na Upravnika Centralne ambulante.

Službenim načelnikom naročamo, da o tem obveste člane bolniškega fonda.

Direktor: Vrečko s. r.

Navijalci cen.

»Trgovski list« prinaša pod gornjim naslovom dopis trgovca z dežele, v katerem pravi med drugim:

Poglejmo enkrat malo bližje, kdo je pravzaprav največji navijalec cen? En zaboj vžigalic s 500 škatljicami stane danes 4700 Din. V trgovini ali trafiki, kjer so že v drugi ali tretji roki, se smejo prodajati škatljica po 1 Din. Tako zaslužijo dva ali trije trgovci ali trafikanti nazadnje pri škatljici, beri in reci, 6 para! Država pa vzame od škatljice nič manj kot 66 para! To je 66 odst. dočim zaslužita trafikan ali mali trgovec oba komaj po 1 odst., kar ni niti za davek!

Poglejmo, kako je pri drugih najnujnejših potrebščinah, katere mora imeti najbednejši batar, delavec ali sestrada intendent: sol, petrolej, sladkor. Na 1 kg soli imamo 1.50 Din, monopolne takse, na liter petroleja 3.50 Din., na sladkor 5 Din. trošarine!

Na Angleškem skrbi država za to, da so v prometu ravno ti predmeti kolikor mogoče po nizki ceni in ne nalaga na nje nikakršnih taks, da zadovolji in omogoči življenje najširšim masam ljudstva! Pri nas je to ravno nasprotno!

Najlepša in najdelikatnejša je pa zadeva s sladkorjem. Dnevno čitamo po raznih listih o velikanski produkciji sladkorja v naši državi, trdi se, da se ga bo več tisoč vagonov izvozilo. Zato se zdi prav absurdno, da je država nastavila uvozno carino na sladkor, tako da je tujezemska konkurenca izključena, ker ako bi država sklenila uvozno carino, bi kupili češki sladkor za 1.50 Din. ceneje kot domači, kljub velikanskim prevoznim stroškom iz Češkoslovaške.

Kaj pa je z moko in mlevskimi izdelki? Banaški magnati in producenti, največ židovski špekulanti so začeli dvigati cene kruha! Brez dvoma se ne more nikdar odobravati tega, da bi se z navedbo, ki ima namen polniti cene moki, hotelo pomagati do nezaslužnih dohodkov posameznikom, vsekakor pa bi bila sveta dolžnost vlade, da dovoli znižanje splošne tarife za prevoz žita v naše kraje. Taka naredba, katere bi se smel posluževati vsakdo, bi gotovo vplivala na cene moki in povzročila pocenitev kruha, kar bi najlepše in najblagojnejše vplivalo na mase ljudstva.

Dajte ljudstvu možnosti do eksistence, pa bo vlada zadovoljna v državi, ki je že od narave obdarjena v zadostni meri z vsem dobrim in potrebnim.

Na tem dopisu, ki moramo o njem priznati, da je točen in resničen, se jasno vidi, česa v naši državi v največji meri pogrešamo. Dejstvo, da moramo mi doma plačevati sladkor dražje, zato da ga bodo naše sladkorne tvornice izvažale in prodajale v inozemstvo ceneje kakor doma, jasno priča, da skrbi država za industrijo samo na račun konsumentov. To pa je politika, ki ne more obroditi dobrih sadov, to sploh ni politika, vsaj socialna ne, marveč se le malo loči od organiziranega izpajavanja konsumentov v prid maloštevilnim kapitalistom.

To dejstvo je zlasti za delavce in male ljudi, ki morajo vse svoje potrebščine kupovati, največjega pomena. Vsled česar se bomo morali prav s tem vprašanjem še velikokrat pečati.

Tedenske vesti.

Dijaška slovesnost. Na Marijin praznik je imelo naše katoliško dijaštvo kakor vsako leto lepo slovesnost, s katero je bila tudi združena proslava 30-letnice ustanovitve akademskega društva »Danica«. Dopoldne se je vršilo slavnostno zborovanje v »Ljudskem domu«, popoldne ob štirih pa so priredile dijaške marijanske kongregacije v »Akademskega domu« svojo akademijo, ki je lepo uspela.

Ob osmih zvečer se je vršil v »Unionovi« dvorani komerz, na katerega je prihitelo toliko prijateljev katoliške mladine, da vsi niti niso mogli dobiti v dvorani prostora. Gospod Tersegav je imel krasen nagovor o pro-

slavi Brezmadežne, katoliškem gibanju in njegovem pomenu za narod. Po daljši vrsti pevskih in muzikalnih točk se je razvila živahna prosta zabava. Z veseljem moramo ugotoviti, da je ta prireditev našega katoliškega dijaštva pokazala, kako se je v naših dijaških vrstah poživila težnja po obnovi našega duhovnega življenja. K temu koraku moramo našim mladim prijateljem iskreno čestitati ter jim želimo, da bi na poti, ki so jo nastopili, vstajali in stalno napredovali.

Inozemci v domačih podjetjih. Inspekcija dela opozarja vse delodajalce, ki zaposlujejo inozemske delavce in nameščence vseh kategorij, da so v smislu obstoječih predpisov dolžni vsako spremembo službenega mesta najkasneje v roku 3 dni po izstopu, oziroma prestopu inozemca, prijaviti pristojni Inspekciji dela. Prekršitev tega predpisa se bo, kakor tud zaposlovanje inozemcev brez dovoljenja ministrstva socialne politike, kaznovalo. Inspekcije dela, najstrožje kaznuje.

Pripominja se, da je Inspekcija dela v zadnjem času kaznovala več podjetnikov z občutnimi globami do Din. 2000 ter se interesirani službodajalci ponovno opozarjajo, da se glede zaposlovanja inozemcev točno drže predpisov, ker se bo v smislu § 123, zakona o zaščiti delavcev z dne 28. II. 1922, Uradni list 211/74, vsaka prekršitev kaznovala z denarno globo do Din. 3000.

Tozadevne predpise vsebuje »Pravilnik o zaposlovanju inozemski delavcev« z dne 9. VII. 1924, U. l. 215/71.

Krekova mladina.

Okrožnica vsem podružnicam »Krekove mladine«. Na 1. seji centralnega odbora dne 12. 10. 1924 se je enoglasno sklenilo sledeče:

Z ozirom na potrebo, da se list »Pravica«, ki je last krščansko socialnega delavstva, kolikor mogoče razširi, je ta list za vsakega člana »Krekove mladine« obvezno glasilo. List stane mesečno 4 Din. brez članarine.

Ako je v eni družini več članov, lahko dobiva list samo eden, a ostali lahko plačajo tudi vseeno naročnino za list in s tem pomorejo drugim članom, kateri se ne morejo naročiti na list »Pravico« ali pa se s tem denarjem nabavi društvo kako revijo, na primer: »Socialno misel«.

Vsled tega se naroča, da plača vsak član »Krekove mladine« redno mesečno članarino 1.50 Din. ter za list 4 Din., torej skupno 5.50 Din. in sicer v roke tozadevnemu izvoljenemu podružničnemu blagajniku, ki odračuna 1 Din. podružnični blagajni, 50 para pa pošlje centrali »Krekove mladine« v Ljubljano.

Ker je centrala »Krekove mladine« za razne izdatke navezana samo na prispevke svojih članov, upamo, da bodi upoštevali odborniki podružnic to našo zahtevo ter kličemo s krščansko socialnim pozdravom

Centralni odbor.

Podružnice »Krekove mladine« se ustanavljajo v sledečih krajih: Ljutomer, Hrastnik in Zalog. Polagoma in počasi a tem sigurnejše gremo naprej. Upamo, da nam tudi drugi kraji sledijo.

Podružnica »Krekove mladine« za Sneberje-Zadobrova je imela svoj redni sestanek v nedeljo 7. t. m. pri Kožarju. Namen sestanka je bil razgovor glede društvenega doma, ki je za ondotno podružnico njuno potreben. Sestavil se je stavniki odbor, da pripravi vse potrebno za zidavo prvega Krekovega doma. Sestanek je bil lep in se je razvila živahna debata. Podružnica Sneberje-Zadobrova nam prednjači, katero imamo lahko tudi za vzgled. Le tako naprej in sledili bomo vam.

Socialni vestnik.

Izseljeniški komisariat kraljevine SHS v Zagrebu poroča, da število useljencev iz Evrope v Kanado vedno bolj narašča, odkar je doseljevanje v Združene ameriške države tako zelo omejeno. V severnem delu provincije Pontario Kanada je baje veliko brezposelnih. Tudi na Kubi vlada brezposelnost, kateri je v veliki meri krivo preveč številno doseljevanje delavcev iz Evrope.

Tiskarska gibanja. Letošnje leto zaznamuje mnogo mezdnih gibanj med tiskarskim delavstvom, ker so potekle kolektivne pogodbe s podjetji. Na Čehoslovaškem sta samo dve tiskarni (ena socialdemokratska in ena krščansko socialna) ugodili delavskim predlogom brez boja. Tudi v Jugoslaviji se zadnje tedne pogaja organizacija tipografov z zastopniki tiskarskih podjetij radi sprejema nove pogodbe, ker je stara z decembrom 1924 potekla. Diference obstojajo predvsem v zahtevi delavstva, da bodi število vajencev in pripravnikov omejeno, da se na ta način prepreči nadprodukcija te vrste delavstva. Podjetniki hočejo imeti v tem oziru prosto roko, ker vedo, da čim več bo brezposelnih vsled naraščanja delavstva, tem lažje bo pritisk na plače in tem slabši bodo izgledi delavstva ob nastalih stvarkah. Kapitalizem je brezobziren.

Prebivalstvo in velemesta. Pa zadnjem štetju prebivalstva na zemlji se je ugotovilo, da 13 odstotkov vsega zemeljskega prebivalstva prebiva v velikih mestih, katera štejejo nad 100.000 ljudi. Največ velemest je v Evropi: 202 s 65 milijoni prebivalci. V dvajsetih letih je do predvojnega naraslo število mest za 4 milijone, število prebivalcev za 15 milijonov. Večina mest pa je vsled svetovne vojne in njenih posledic začela nazadovati. Ne-

kaj mest, ki zaznamujejo porastek prebivalstva, imajo to pripisovati dejstvu, da se je njih teritorij mnogo povečal (Praga, Brno, Budapešta, Atene). Velik padec mestnega prebivalstva se je med drugim izvršil tudi radi tega, ker je vojna z naglim korakom poslabšala socialno stanje malih ljudi in silno zvišala odstotek umrljivosti. Kaj pomeni v tem oziru samo stanovanjska miserija.

Gospodarstvo.

Borza.

Zagreb. 9. decembra 1924. Italija 289—292 (2.945), London 314.20—317.20 (318.25), Newyork 66—67 (67.75), Pariz 357.50—362.50 (370), Praga 201—204 (205), Dunaj 0.0930—0.0940 (0.0952), Curih 12.93—13.03 (13.16), efektivni dolarji 65.25—66.75; tendenca rezervirana, blaga je dosti na razpolago.

Curih, Belgrad 7.70 (7.65), Pešta 0.0070 (0.0070), Berlin 1.2290 (1.229), Italija 22.35 (22.40), London 24.30 (24.17), Newyork 516 (516.50), Pariz 27.85 (27.90), Praga 15.60 (15.6125), Dunaj 0.007270 (0.007280), Bukarešt 2.60 (2.50), Sofija 3.7750 (3.75).

Proizvajanje se je podražilo. Tako govore podjetja, kadar zvišujejo cene izdelkom ali kadar nočejo ugoditi zvišanju delavskih plač. Pretekli teden so sklenile jugoslovanske pivovarne povišati cene piva za 80 Din. pri hl ter utemeljujejo ta korak z občutnim povišanjem sirovinskih cen in proizvodnih stroškov. Pod temi pivovarnami je mišljeno 18 pivovaren, katere so združene v kartelu (t. j. skupni organizaciji, katera ima določevati cene za vse tovarne, da ne delajo ena drugi konkurence). V tem kartelu pa niso združene pivovarne v Sloveniji, katere tudi ne mislijo povišati cen piva. Ravno te tovarne pa poudarjajo, da so se cene ječmenju zvišale zelo malenkostno, tako da ni vzroka, da bi se pivo podražilo. Cene hmelju, ki je tudi važna sirovina za proizvodnjo piva pa so se celo pocenile od 300 Din. pri kg na 30—125 Din. za kg. Poleg tega se je vrednost denarja zboljšala za 15 % in tudi delavskih plač ni nobena teh tovarn nič zvišala. — Iz tega je razvidno, da bi se morala pravzaprav cena piva znižati in podjetja bi tudi plače zaposlenim delavcem lahko zvišala. To nam je lep vzgled brezobzirnosti kapitalističnega gospodarskega reda, ki za nobeno ceno noče biti zadovoljen s pravnim dobičkom, temveč vedno gre samo za tem, da iztisne čimveč iz žepov delavstva in od svojih konsumentov. Karteli kapitalističnih podjetij ene vrste pa nam tudi dokazujejo, da je njih moč predvsem v organizaciji. Isto velja pa tudi za delavstvo: vse v strnjeno organizacijo, to je naša moč!

Ofenziva kapitalizma.

Pod gorenjim naslovom prinaša »Nova Pravda« naslednji članek, ki se nam zdi važen tudi za naše čitatelje, vsled česar ga v izvešču priobčujemo.

Na izrednem obnem zboru gremija trgovcev v Ljubljani je predlagal trgovec g. Šterk uvedbo deveturnega delavnika! Predlog je bil seveda sprejet. Vsled neverjetne pasivnosti trgovskih nastavljenecv bi bil sprejet najbrže celo dvanajsturni delavnik.

To ni edini niti prvi slučaj. Še nedavno so poskusili mariborski advokati zavraten napad na sodnike in sodne uradnike. Torej niti sestradanih državnih uradnikov ne puste v miru ljudje, ki pokrijejo lahko vsako vrsto svojih ekspenzarjev s stodinarskimi bankovci. Za nenasitne žepé teh advokatskih podjetnikov naj bi torej delal zastoj državni uradnik, sodnik, in to seveda po diktatu gospoda advokata, ki si svoje dohodke takorekoč poljubno sam določa.

Steklarna v Zagorju je prišla na koristno idejo, da treba znižati delavcem plače sedaj — na zimo in ko cene živilom od dne do dne naraščajo. Kaj lepšega si je res težko izmisliti. Rečež delavec, če noče poginiti pred durmi kapitalista, mora kloniti — al pa v štrajk. Vrli Zagorčani so šli v štrajk in prav so ukrenili. Židovskim pijavkam treba pokazati zobe.

Stara izjemalka Trboveljska premogokopna družba, pomnožena z nekaterimi naprednimi slovenskimi nacionalisti, koraka nazaj v srednji vek. Njena volja je, da se kmeta in delavca doslovno zopet priklene na zemljo in uvede srednjeveško fevdalno suženjstvo. Morda se jej celo v kratkem posreči, da se bo odslej delavski pari oblastvenim potom pritisnil na čelo žig T. P. D. — kot svoječasno kaznjencem na galerah ali pa vojaškim remontam. To ni šala! Nezaslišno dejstvo je, da je dična T. P. D. v resnici zaprosila našo pokorno vlado, da naj dela delavcem težkoče pri potnih listih, če bi ti hoteli od T. P. D. proč in s trebuhom za kruhom v Francijo. Na ta način si hoče to židovsko podjetje siloma in s pomočjo naših oblasti pridržati v svojih krempljih sužnje proti sramotni plači!

Ti zgledi naj zadostujejo za podkrepitev skoro neverjetnega dejstva, da je kapitalistična reakcija v najodurnejši obliki na naglem pohodu. Dočim strme mase zamaknjene v glupo igro političnih strank, je sedla proletarcu v vsej tihoti za vrat kapitalistična pijavka, da mu izmozga še zadnjo srago krvi.

Ali je kaj takega mogoče danes, ko bi sodil človek, da bodo delavske pesti z enim udarcem spodnesle zlobohni poizkus onega kapitalizma, ki je zakrivil petletno

Ali veš, da ima zadruga, poleg raznih vsakdanjih potrebščin tudi najceneje in najboljše oblačilno blago, poleg tega pa še 30% popust?

nepristano morijo — vso bedo in gorje? Ali ni skrajno žalostno, da se uvaja pri nas devet in deseturni delavnik v istem hipu, ko društvo narodov in vsa svetovna demokracija svedčano proglašata potrebo uvedbe osemurnega delavnika. Našim omejenim oderuhom in kapitalistom vseh kalibrov seveda nič ne zaležejo uradne statistike, ki so jih izdali v najnovejšem času angleški in avstrijski državni statistični uradi! Bob ob steno je najslabše razprava znanstvenika in higienika in naj si bo podprta še s tako fulminantnimi slikami, dokazi, statistikami!

Napram trmi puhoglave in kapriciozne kapitalistične butice je celo sam Bog — oče popolnoma brez moči.

Da gre cela ofenziva po enotnem načrtu, ni prav nobenega dvoma in prav nič novega ne povemo, če trdim, da je vse to šele začetek. Kapitalistični sovražnik je opazil in izkoristil najobčutnejšo in najslabotnejšo točko proletarske fronte ter proti tej usmeril težišče svoje ofenzive. Če tu prodre, bo delavska fronta kmalu poražena, razbita in brez moči. Potem je vse zopet zrelo za sužnja in zastonj je bilo nadpolstoletno delo socialističnih borcev.

Najbrže bo odveč vsako ugibanje, če bomo iskali krivca tem žalostnim razmeram. Dokler bo hodil vsak delavec svoja pota, dokler si bodo voditelji needini, dokler bodo živeli med delavstvom krumirji ter izdajalci, bodo imeli oderuhi lahko delo. Delavstvo si je pritisnilo samo na čelo pečat suženjstva. Nekaj atomov možganov, krepkejša hrbtenica, pest pred nos — in naduti kapitalist se bo naučil moliti v nevihti.

Materialistični socializem in poštenje ali izdajalci voditelji delavstva.

Pod naslovom »Razkrinkano izdajalstvo socialpatriotov« poroča »Delavsko-kmetijski list« od 27. nov. 1924 obširno o slučaju, ki se je dogodil ob priliki kovinarske stavke v Brodu na Savi. Ta slučaj je tako zanimiv in tako poučen, da ga moramo kratko opisati tudi našim čitateljem.

Po zimi v decembru 1923 so kovinarji v tvornici vagonov v Brodu stopili v stavko, ker niso hoteli sprejeti akordnega dela, ki jim ga je tvornica usiljevala. Stavka je trajala do konca januarja 1924. Socialni demokratje, ki kakor pravi »Kmetško delavski list«, niso mogli pri zavednih brodskih kovinarjih dobiti pristavešev, so nastopili proti stavki in organizirali stavkokaze. Izdajali so letake proti nadaljevanju stavke in njihov župan v Brodu Bublč ter agitator Bračinac sta baje hodila posvetovati se k ravnatelju tvornice, da »omilijo« bedo in pomagajo delavcem. Zahtevali so baje celo vojaško pomoč in po petih tednih se jim je posrečilo zlomiti stavko. Delavci so morali sprejeti akordno delo in tvornica je odpustila vse zaupnike neodvisne kovinarske organizacije.

Ko je prišla tvornica v krizo je pričela odpuščati seveda tudi druge kovinarje in na vse zadnje so prišli na vrsto tudi socialistični agitatorji, ki so vodili borbo proti stavki. In sedaj se je, kot pravi »Delavsko-kmetijski list«, celo izdajstvo odkrilo. Tvornica namreč socialističnih voditeljev ne potrebuje več in zato jim ni hotela izplačati judežev plače za udušenje kovinarske stavke in zapeljevanje delavcev. Socialpatriotje pa so vložili pri obrtnem sodišču tožbo, v kateri zahtevajo: da jim tvornica izplača za 10 let plačo po 500 Din. mesečno, t. j. po 60.000 Din., kakor so se pogodili, če jim uspe zlomiti štrajk. Oni so svojo obljubo (zlomiti štrajk) držali in zato se obračajo na sodišče, da ono prisili tvornico, da ona izpolni svojo obljubo, kakor so jo izpolnili sami. Tvornica je namreč obljubila vsakemu socialpatriotu-zaupniku 60.000 Din. mesečno. (Tvornica se je bala, da bi oni s 60.000 Din. odšli in da bi težko našla druge tako nesramne izdajalce, zato im je dajala po malem, da bi dalje časa vršili svojo agentsko-izdajalsko službo.)

Obrtno sodišče je tožbo odstopilo sodnji v Brodu, da se izjavi, ali so take nemoralne pogodbe sploh veljavne.

Dalje nas cela ta zgodba in njen konec ne zanima. Važno pa je, da poudarimo, kako in zakaj je v delavskih vrstah oziroma v vrstah delavskih voditeljev bilo kaj takega sploh mogoče. Za nas je odgovor na to vprašanje večko jasan.

Materialistično naziranje vidi v človeku samo žival, ki hoče dobro jesti in piti, nima pa nobenega drugega višjega cilja in namena ter se mu zlasti ni treba bati večnega pravičnega sodnika, kateremu nihče ne more uiti — to materialistično naziranje ne more roditi drugačnih ljudi, kot so bili ti izdajalci delavstva. Če ni sodnika, pred katerim bi moral dajati odgovor za vsaj svoja tudi najbolj skrita dejanja, čemu bi se bal okoristiti se, zlasti če sem sam v stiski, na račun svojih tovarišev. Tu lahko sicer prilajate in trdite, da bi bilo kaj takega nepošteno, nelepo, nečloveško, toda nepoštenega, nelepega in nečloveškega je med ljudmi toliko, da se samo tega pač mnogi ne bodo ustrašili ter bodo šli mirno mimo teh pomislekov na delo za svoje sebične namene. Našim krščanskim delavskim organizacijam se lahko, to radi priznamo, marsikaj očita, kakor se lahko očita vsaki organizaciji, da ni storila vsega, kar bi mogla storiti, toda eno je, kar ne dopušča nobene primere med nami in pa med različnimi socialističnimi in komunističnimi organizacijami, to je: tisto poštenje, ki brani delavskim voditeljem, da bi za Judežev groše okoriščali sebe ter na tak ostuden način izdajali delavske koristi

kot smo videli na tem vzgledu. Tega poštenja sicer ne štejejo v dobro samo tistim, ki delujejo v naših organizacijah, marveč smatramo, da je to poštenje posledica našega krščanskega naziranja, ki vzbuja v človeku zavest odgovornosti tudi tam, ko misli, da se mu ni treba bati nobene kontrole in nobene človeške obsodbe. Vzgle, kakršen je gorenji, so najbolj zgovoren dokaz za to, da se more delavsko vprašanje urediti vsaj približno pravično edinole le na temelju večno veljavnih krščanskih načel, materialistični socializem pa je zaradi svojega materializma le prepogosto samo sredstvo, s katerim se par poedincev lahko okoristi ter se povzpne do velikega blagostanja. Ne, materialistični socializem ne more prinesiti delavstvu kot celoti sreče in blagostanja, to mu more priboriti edinole pravi krščanski socializem.

Dopisi.

Stranice. Spodaj podpisani se uljudno zahvaljujem delavskemu zaupniku Uranjek Jakobu iz Griž, ki mi je po svojem dolgem trudu izposloval draginjske doklade k moji borni penziji.

Obračal sem se na vse strani, a bilo je vse zastonj! Izrekam zgoraj omenjenemu delavskemu zaupniku vse zaupanje in pristrčno zahvalo za njegovo neumorno delo za uboge reveže!

Z današnjim dnem si naročim list »Pravico«, katero bom vsakemu najtopleje priporočal!

Ob enem plačam takoj članarino 4 Din. za l. 1924 za splošno delavsko zvezo. Bog živi! **Topolšek Franc**, Stranice št. 6, p. Konjice.

Tržič. Kako se spoštuje na obrtni nadaljevalni šoli v Tržiču katoliški in kako državni praznik! Na praznik 8. decembra je bilo zapovedano, da se vrši za vaje na obrtno nadaljevalni šoli redni pouk. Zakaj? Pravijo, da zato, ker se je poučevanje za leto 1924-25 za nekoliko tednov zakasnilo, zato naj se nadomesti ob praznikih! Ali ni to smešno? Saj vendar kolikor časa se je pouk kasneje pričel, toliko časa bo delj trajal. In če je že taka sila, da se mora pouk vršiti tudi ob praznikih, zakaj ni veljalo isto za državni praznik 1. decembra. Zakaj pa se na ta dan ni vršil pouk? Ker je delavstvo po vseh obratih zahtevalo, da se na dan 1. dec. dela so morali sicer ta dan delati tudi vajenci. Vendar bi se namesto tega lahko vršil pouk tudi ta dan. Naše pošteno ljudstvo pa spoštuje katoliške praznike in tudi vajenci 8. dec. sigurno niso delali. Marsikateri izmed vajencev bi šel rad domov, a ker se je vršil pouk, ni mogel. Zato dobroto so vajenci lahko hvaležni vodstvu obrtno nadaljevalne šole. — V čevljarski tovarni P. Kozina je obrat v polnem teku. Nevarnost krize in brezposelnosti, ki je pretela novembra meseca, se je podela. — V predilnici je dela tudi dovolj. Delavstvo dela nadure. Kronicice, ki jih bo delavstvo prislužilo pri nadurah, se bodo prilegle za božične praznike. — Pri volitvah zdravstvenega odseka za tržiški sodni okraj je zmagala SLS, ter dobila popolno večino, kar gospode demokrate silno boli. — V volivni imenik za volitve v narodno skupščino 8. febr. 1925 se je ureklamiralo nad 60 volivcev. — Odkar se je vršila zadnja občinska seja je preteklo 5. dec. že tri mesece. Zakaj so tako redke seje? Ali se gg. demokratje in njihovi zavezanci socialisti bojijo javne kontrole? Treba jim bo spraševati vest!

Zagorske novice. Z ozirom na predstojajoče volitve so že začeli gibati razni delavski prijatelji. Za narodne socialce je govoril zadnjič Juvan in sanjal o nekem skupnem nastopu delavstva. Mi bi tako akcijo pozdravljali, če bi bila sploh mogoča. Verjetno pa je, da bi se g. nar. soc. povesili nosovi, če bi ne dobili svojega Deržica na prvo mesto. Naj ne pozabijo, da so odnesli pri zadnjih volitvah v litijem okraju le 175 glasov. To število najbrž ne bo merodajno za razvoj nadaljnjih dogodkov v državi. Omenjamo, da bi štantanzirani komunisti nikoli ne pristali na kakšen še tako nedolžen sporazum z ljudmi, ki gorijo za nacionalizem, katerega prenapetost je rodila trboveljske žrtve. Sicer pa naj bodo gg. nar. soc. le potolaženi in prepričani, da bomo Slovenci že poslali v parlament moške, ki bodo znali govoriti in delati za malega človeka kakor dosedaj.

Za socialne demokrate je razgrajal zadnjo nedeljo neki Eržen iz Maribora. Ta si je privoščil klerikalcev in udrihal seveda tudi po drugih. Povedal je, da bodo volitve in želel, da bi vendar volili njegovo stranko. Saj je bilo tiste čase, ko je imel še Kristan besedo, vendar lepo. Le klerikalcev ne, je zmajeval. Ljudje pa tudi, ker so ga težko poslušali. Kljub razcepljenosti stranki, upajo socialisti na uspeh. Mi pa pravimo počakajmo, ko bomo šli.

Katoliško prosvetno društvo »Orel« vabi k uprizoritvi Hisekove drame »Ob Savi«. Igna se ponavlja na nedeljo dne 14. t. m. ob pol 4. uri popoldan v dvorani Zadržnega doma.

Od tovariša Kozole iz Francije smo prejeli sledeče pismo s prošnjo, da ga objavimo.

Dragi rojaki v slovenski domovini! Bodite pristrčno pozdravljeni od vaših bratov in sester iz daljne Francoske. Dragi tovariši! Poročati vam moram, kako lepo obhajamo nedelje in praznike tukaj v tujini. Na praznik sv. Barbare, ki jo slavimo kot zavetnico in priprošnico, smo imeli veliko cerkveno slavnost. Imeli smo sv. mašo, pri kateri je igrala rudarska godba. Bila nas je polna cerkev skoro samih Slovencev. Služi vam to lahko za vzgled, kako slovenski rudarji tudi v tujini ostanemo zvesti svojim verskim načelom.

Tukaj nimamo slovenskih duhovnikov, da bi nam oznanjali božjo besedo in tolažili s sv. zakramenti, za-

to pa prosimo katoliško slovensko javnost, da nam pomaga s tem, da nam preskrbi slovenskega duhovnika. Apeliramo tudi na Jugoslovanski klub in na naše poslance, da v tem oziru na nas ne pozabijo.

Omeniti moram tudi, da smo ustanovili Prvo slovensko rudarsko podporno društvo s sedežem v Tukevnieux in iscer na krščanski podlagi. Članov imamo že nekaj nad sto.

Dragi bratje v domovini! Posnemajte nas! Bodite složni, pokažite svojo katoliško zavest in stojte hrabro in možato, z ognjem v vašem srcu na volišču in volitvi listu DZ in SLS. To vam kliče zavedni somišljenik iz Francije.

Kozole Ivan, rudar.

Razno.

Darovi za Moškercev spomenik. Prometna zveza v Ljubljani Din. 200, Zveza urad. vdov in sirot v Ljubljani 25, Strok. zveza javnih nameščencev v Ljubljani 100, Strok. zveza tovarniškega delavstva v Ljubljani 589, Strok. zveza tobačnih vpokojencev v Ljubljani 100, Strok. zveza tobačnih delavcev v Ljubljani 400, Poselska zveza v Ljubljani 250, Papirniška zveza v Vevčah Dev. M. v Polju 316,25, osobje knjigovodstva K. T. D. v Ljubljani 48, Zajec Alojzij, strojni stavec v Ljubljani 15, Žumer Srečko, strojni stavec v Ljubljani 15, Burkež Alojzij, železničar v Ljubljani 10, Gostinčar Maks, železničar v Ljubljani 20, Lončarič Josip, Sv. Jedert n. Laškem 25, Rogač Franca v Ljubljani 25, skupaj Din. 2138,25 para. — Navedeno zbirko je JSZ po svojem zastopniku izročila dne 6. 12. 1924 odboru za Moškercev nagrobni spomenik. Došli so pa še darovi iz Ljutomer, Vurberga, Trbovelj, Sv. Miklavž pri Ormožu in Svetinje, katere zneske bomo pa objavili v eni prihodnjih števil.

J. Rutar.

Kazni za pijance v Ameriki. V Clevelandu je bila žena Jenny Reed že 46-krat kaznovana zaradi pijanosti. Pa nič ni pomagalo, zopet je zaradi tega prišla pred sodišče. In sodnik jo je obsodil na originalno kazen: Skozi 30 dni se je morala vsak dan zglasiti na uradu za prepoved alkohola in spiti 25 kozarcev vode.

Zanimiv natak. Na velikem športnem drsalšču v St. Moritz je bil v tankajšnjem baru zaposlen natak, ki je skrbel za hitra okrepljena gostom s tem, da je imel na nogah drsalke in je urno se vozeč po ledu lahko gostom postregel. Gostje se gotovo niso mogli pritoževati nad nesolidno postrežbo.

Vsaki šest minut nov avto. Znani avtomobilski kralj v Ameriki, Ford, je v luki Kopenhagnu postavil za pet novo tovarno. Tovarna je urejena najmoderneje in izdela vsaki šest minut en nov avto.

Za pouk in zabavo.

Imenik pijancev.

Okrajni predstojnik v Lotaringiji je razposlal vsem gostilničarjem svojega okraja imenik pijancev, katerim se ne sme dati pijače, ako nočejo zapasti globi. Imenik je predstojnik pravilno podpisal. Ko je kmalu nato predstojnik inšpiciral, ali se ta naredba tudi izvršuje, prišel je v neko gostilno ter si naročil piva in konjaka in se predstavil gostilničarju. Gostilničar je šel najprej po uradni imenik pijancev, ga prebral, potem pa mirno odgovoril: »Ne smem Vam dati pijače, kajti Vaše ime je napisano v imeniku pijancev«.

Prevzem resora.

Gospoda, to nije pošten čovjek, ta bivši ministar kmetijstva, prestavio je samo 40 radničkih par, ma što je onda radio? Boga mi, ja to načinim za jedan sat.

Zahtevajte »PRAVICO« po vseh gostilnah in javnih lokalih posebno še v industrijskih krajih!

PAPIR pismeni, uradni, risalni, ovojni

KNJIGE poslovne, šolske, noteze, šolske zvezke, umetniške razglednice in drugo

kupite najbolje v papirni trgovini

IVAN GAJŠEK, Ljubljana, Sv. Petra c. št. 2

Popolnoma varno naložite denar

Ljubljansko posojilnico

r. z. z. o. z.

ki posluje v novourejenih prostorih v Ljubljani

Mestni trg 6. — Telefon št. 9.

vloge na hranilne knjižice in tekoči račun obrestuje

najugodnejše

ter jih izplačuje takoj brez odpovedi. Večje vloge z odpovednim rokom obrestuje po dogovoru. Izvenljubljanskim vlagateljem se razpolago poštne položnice, da nimajo s pošiljanjem denarja nobenih stroškov.